

פרשת לך לך תשפ"ה **48**
הורינו
 הוריהם מקו הכו

האם האבות היו חייבים בכיבוד אב ואם?

התבוננות נוספת בדברי המדרש. מכאן משמע שבעצם האבות היו חייבים בכיבוד אב ורק לאברהם היה פטור מיוחד שהקב"ה אמר לו "אותך אני פוטר מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב ואם". וכך גם נראה מדברי הגמרא² שיעקב אבינו נענש במכירת יוסף שלא קיים מצוות כיבוד אב עשרים ושתיים שנה, מלבד הזמן שהיה בבית המדרש של שם ועבר. ובספר כמוצא שלל רב הביא להקשות בשם רבי פישל זוסמן סופר, שרואים מכאן שלאבות הקדושים היה דין ישראל גם קודם מתן תורה, שהרי בן נח פטור מכיבוד אב כמבואר בגמרא³, ואם האבות היו חייבים בכיבוד, א"כ היה להם דין ישראל ומדוע לא פשט ה'פרשת דרכים' ספקו הידוע בעניין זה מכאן? והביא בשו"ת גנזי יוסף⁴ שמה שבני נח לא הצטוו על כיבוד אב זה מספק שמא אינו אביו, כי ההלכה שהולכים אחר רוב היא רק בישראל. אבל לגבי אברהם הרי התורה מעידה ש"תרח הוליד את אברהם"⁵ וכן לגבי יעקב ויצחק - ואלה תולדות יצחק וכו' ואם כתוב בתורה שזה אבא שלך, אתה חייב בכבודו ללא ספק.

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

וְלֹא לְךָ לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ
 (וי"ב, א')

מובא במדרש רבה, לפי שהיה אברהם אבינו מפחד ואומר, אצא, ויהיו מחללים על ידי שם שמים שיאמרו הניח אביו לעת זקנותו והלך לו. אמר לו הקב"ה אותך אני פוטר מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב ואם. וקשה, שהרי אברהם אבינו יצא כדי לעלות לארץ ישראל ובמקום קיום מצוות ישיבת ארץ ישראל הרי אין כיבוד אב ואם שהרי מקיים בכך מצווה ואביו אינו יכול למנוע ממנו לקיים מצוות. ומזה הוכיח ב'חכמת אדם'¹ שאילולי הציווי המיוחד של הקב"ה לאברהם אבינו, לא היה לו היתר לעזוב את אביו, אפילו שעלה לארץ ישראל, וזה לא נחשב שאביו מצווה עליו לעבור על דברי תורה. (וכך כותב גם בספר פנים יפות על התורה)

1. שער משפטי ארץ פרק י"א ס"ה, בבית אדם ס"ק ג' 2. מגילה י"ז ע"א 3. סנהדרין נ"ו ע"ב, נזיר ס"א ע"א 4. בשם רבי אליעזר חיים דייטש מבאניהד 5. בראשית י"א, כ"ד

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם
 בהלכה ומנהג

איך מארחים הורים בסעודות שבת?

ובצוע, כמבואר בשולחן ערוך² שבעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה. ושם מבואר שאפילו אם האורח גדול כגון כהן או ת"ח ולכאורה הוא הדין אביו. אולם כתבו הפוסקים³ שכל זה היה בעבר שהמנהג היה שהבוצע הראשון נותן מנה של פת המספיקה לסועד עבור כל הסעודה וא"כ שייך עין יפה, אבל כיום שהמנהג שנותנים חתיכת פת קטנה כדי לצאת ידי חובת ברכת "המוציא" ולאחר מכן בוצעים החלה ומניחים וכל הרוצה יבוא ויטול, א"כ לא שייך הטעם של עין יפה וחייב לתת לאביו לבצוע. ולהלכה כתבו פוסקי זמנינו שראוי לשאול את האב אם רוצה לבצוע, מכיון שאם מנהג המשפחה לתת לאב לבצוע ואינו נותן, הרי יש בכך מעשה של זלזול (גם כאשר כוונתו מצד ההלכה) ולכך יש להימנע.

המנהג הנכון יותר שכאשר אביו או חמיו מתארחים אצלו, לכבד אותם שיישבו בראש השולחן במקום החשוב ביותר ובאופן שנוהגים בביתם שלהם¹. ואפילו אם אביו או חמיו מסרבים פעם אחת כשמבקרים בביתו ומעדיפים שלא לשבת בראש, חייב להציע להם בכל פעם כשמבקרים שוב ושוב את המקום המכובד הראוי להם. קודם כל כי עצם ההצעה היא כבוד לאבא גם אם הוא מחליט לוותר על כבוד זה, ומלבד זאת, כדי להעביר מסר לכני הבית שכולנו חייבים בכבוד ההורים ולא תמיד ילד למשל זוכר שסבא סירב בעבר. כאשר האב מתארח בשב"ק אצל בנו או ביתו, יש לכבדו בקידוש על היין ובזימון וכן כל ענייני כבוד בשולחן. לגבי בציעת הפת-לחם משנה, קיימים שני מנהגים אודות כיבוד אביו או חמיו בברכה ובבציעה כשמתארחים בביתו. יש המכבדים את האב לברך ולבצוע ויש הנוהגים שהבן מברך

1. שערים המצוינים בהלכה קמ"ג ב', קובץ מבקשי תורה כ"א רע"ח בשם מרן הגר"ש אלישיב 2. או"ח קס"ז י"ד 3. דברי חמודות ברכות ז' כ"ב, והסכימו עמו המג"א ועוד אולם יש מהפוסקים שחלקו וכן נטיית המשנ"ב ס"ק ע"ד

מעשה אבות

סיפור מהחיים

אבי מורי היה יתום מאב ומאם מגיל תשע, וכאשר נולדה בתו הראשונה למזל טוב, היה חפץ מאוד לקרוא לה על שם אמו ע"ה, שעדיין לא ניתן עד אז שם אחריה. אולם חמותו של אבי, זקנתי הרבנית ע"ה מצד אמי, רצתה לקרוא לה על שם אימה שלה, הלך אבא מורי ז"ל לשאול עצה מהרה"צ רבי שמואל דייטש זצ"ל, שהיה מרבה להתייעץ עימו, ושאלו איך לנהוג. תשובת הרב הייתה שמכיון שהוא אוכל "קעסט" בבית חמיו, הרי מן הראוי לכבד את חמותו. שהרי אף בכבודה הוא מחויב מצד מצוות כיבוד אב ואם, ולתת לה דין קדימה בקריאת השם, והכרת הטוב דוחה כל צדדים אחרים. ובפרט שאנו נוהגים על פי רוב לתת את שם הילד הראשון אחר צד האם, כידוע. ואכן כך עשה אבי ונתן את השם כרצונה של חמותו. לאחר שנים, בהגיע אחותי לתקופת השידוכים, נמצא עבורה חתן מהטובים ביותר, שהתאים עבורה מכל הצדדים. ושם אמו של החתן המיועד היה כשמה של אם אבי ע"ה, ואילו היה נותן לביתו את השם שרצה מלכתחילה, לא היה השידוך יוצא לפועל מחמת איסור "כלה וחמותה" שאסר בצוואת רבי יהודה החסיד.

(הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, בהקדמה ל"טיב ההתחזקות")

סיפר הר"ר יוחנן דוד סלומון ז"ל: בצעירותי למדתי עם החברותא את סוגיית כיבוד אב במסכת קידושין. ופעם אחת הלכנו לשוחח בסוגיא עם החזון איש, במהלך השיחה כשהזכרנו את דברי רבי יוחנן 'אשרי מי שלא חמאן' (אשרי מי שלא הכיר אותם ולא התחייב בכיבוד הורים) ומה שפירש רש"י שאי אפשר לקיים כבודם ככל הצורך והוא נענש עליהם, נעצר מרן החזון"א ואמר בהדגשה **אשרי מי שחמאן!** (מעשה אי"ש ח"ג).

אל מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הגיע שליח בשמו של יהודי הנתון במעצר, המבקש לשאול שאלה. הוא אומר: "יש לי משפט בעוד כמה ימים. במשפט הזה הולכים לגזור עלי 10 שנות מאסר על פשע שאכן בצעתי, אבל לא לבד, אלא יחד עם ההורים שלי. מאד עשיתי תשובה, ועכשיו אני רוצה לשאול: אם אני אגיד במשפט את החלק של ההורים שלי בפשע יפסקו עלי רק 5 שנים. האם מותר לי לספר על חלקם של ההורים שלי בפשע? " ענה לו מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין: "לא. אסור לך בשום אופן לספר על החלק של ההורים שלך בפשע!" אותו עציר לא וויתר ושלח שוב את השליח: "למדתי בספר החינוך שמשורשי המצווה זה הכרת הטוב. אני שואל האם בכל זאת מותר לי לספר בבית המשפט על החלק של ההורים שלי בפשע, הרי אין לי שום הכרת הטוב להורים שגידלו אותי לחיי פשע ודרדרו אותי למקום שאני נמצא בו" ענה לו מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין: "אנחנו יודעים שבגמרא מופיע הסיפור של דמא בן נתינה על כיבוד הורים, והשכר שקיבל על כך פרה אדומה. ומדוע דווקא פרה אדומה? מכיון שפרה אדומה היא מצוה המסמלת חוק שאינו מובן. "המסר של הפרה אדומה הוא עבורנו, כדי שנבין שכמו שפרה אדומה היא חוק - גם מצוות כיבוד הורים היא חוק שלא תמיד מובן לנו". תגיד לעציר, אמר מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין, שיש בתורה איסור חמור של "ארור מקלה אביו ואימו" אם אתה תגיד בבית המשפט את החלק של ההורים שלך בפשע זה יבייש אותם, ואתה נכנס לגדר של "ארור" מפי הגבורה. עדיף לך לשבת עוד חמש שנים בכלא ולא לעבור על איסור כה חמור ולהיכנס לגדר "ארור" בעטיו של ביזוי ההורים.

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com
או בפקס: 077-6021640

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת נח: הכבוד הוא במחשבה ובמעשה ובדבור. במחשבה.. שמכבדם בלבו שהם חשובים בעיניו ובלבו דהיינו שידמה בעיניו שהם גדולים ונכבדי ארץ אף שבעיני שאר בני אדם אינם חשובים כלל (חיי אדם ס"ד ג')

הודעה תשלח לפותרים נכונה שעלו בגורל.

ובזה היה שאול המלך שהיה מזרעה משבט בנימין נזהר מאוד, לכן כשהלך ברשות אביו לחפש את האתונות והתעכב, הוא חשש שמא יצטער אביו על איחורו שנאמר³ הֲמָה בָּאוּ בְּאָרֶץ צוּף וְשָׂאוּל אָמַר לְנִעְרוֹ אֲשֶׁר עִמּוֹ לָכֶּה וְנִשְׁבְּחָה פֶּן יִחְדַּל אָבִי מִן הָאֲתֹנוֹת וְדָאָג לָנוּ.

ואף על אף שהיה לבן אביה רמאי ועובד עבודה זרה, מ"מ היא הייתה מחויבת בכבודו. והסיבה היא שגם אם חובת כיבוד הורים רשעים מוטלת בספק, הרי בוודאי שאסור לצער ולזלזל בהם ולביישם, שבזה הבן או הבת מאבדים את שכרם. ואפילו שיהיו האב והאם רק מזולזלים בעיני הבן או הבת כבר אסור הדבר. אלא כל אדם יזהר מאוד לכבד את אביו ואמו ובסגולת מצווה זו יזכה לאריכות ימים וכל טוב גם בעולם הזה וגם לעולם הבא.

יש בזה תוכחת מוסר גדול מאד, עד כמה יש לנו להיזהר מאד בכיבוד אב ואם. הרי בימינו אין כמעט מי שרואה את אביו עובד עבודה זרה, ואפילו על ע"ז אסור לצער אביו, כ"ש על פחות מזה.

הקפידה על רחל שהחביאה את התרפים ואביה הצטער

ביום ג' השבוע י"א בחשון, יחול יום פטירת רחל אמנו כאשר יעקב אבינו ברח מפני לבן הארמי, רחל אמנו לקחה את התרפים של אביה שנאמר¹ "וַתִּגְנֹב רַחֵל אֶת הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאִבֶּיהָ" שהם היו פסלי עבודה זרה דו פרצופין זכר ונקבה ולכן נקראו בלשון רבים "תְּרָפִים", והיה להם כוח דיבור כך שהיו נותנים עצות איך להרע לבני האדם. כפי שכותב בזוהר "ואיהו מליל תדיר" שהיו מדברים בכל עת.

ובזוהר פרשת ויצא מובא² דבר נורא, תא חזי, רחל אמנו ע"ה לקחה את התרפים מלבן אביה, ולבן הצטער מאד על תרפיו עד כדי כך שהיה רץ מהלך שבעה ימים ביום אחד מרוב צער. כוננת רחל אמנו הייתה להציל את אביה מעבודה זרה, אבל בכל זאת ציערה את אביה ונענשה שלא היה לה נחת מבנה בנימין אפילו שעה אחת, ואע"פ שהייתה כוננת לטובה, להביאו לחיי עולם הבא, כיון שגרמה צער ועגמת נפש לאביה נענשה מאד. ללמדך כמה גדול כיבוד אב ואם.

1. בראשית ל"א, ו"ט 2. בזוהר פרשת ויצא דף קס"ד ע"ב ד"ה תא חזי לבן, 'מדבר קדמות' להחיד"א מערכת כ' אות ד' 3. שמואל א' ט' ה'

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב

שאלות ותשובות משולחנם של יועצים רבניים ומטפלים

שלום וברכה.

ראשית אני רוצה להודות על הגיליון הנפלא שאני קוראת ולומדת בכל שבוע, יחד עם בני משפחתי. אני עובדת כמורה בבית ספר בכיתה ח', ומשתמשת הרבה גם במערכי השיעור שאתם שולחים בנושא כיבוד הורים בפרשת השבוע. אני פונה אליכם בעקבות דילמה שאני מתחבטת בה בימים אלו, לאור סיטואציה שעלתה בכיתה. אחת הבנות דיברה בכיתה בקול ובפני חברותיה נגד אחד הכללים מתקנון בית הספר (יודגש, שאין המדובר בנושא הלכתי) כשהיא מוסיפה "גם אבא שלי אומר שזה כלל מטופש".

כשאני נוכחת בכזו סיטואציה וכמורה ומחנכת התגובה שלי נדרשת. אני מודה שעד היום התגובה שלי הייתה בסגנון "אבא שלך חתם על התקנון כשנכנסת לכאן, וזה לא ישר מצידו לזלזל בכללים שהוא חתם עליהם" ומול כל תגובת נגד של הילדה, הייתי ממשיכה להמעיט בערך האבא המתנגד ונותן גיבוי להפרת התקנון. אלא שהיום אני פתאום חושבת שהתגובה שלי צריכה להיות שונה לגמרי, "הורינו" שינה אצלי תפיסה, אני לא יכולה להמעיט בערכו של האבא מול הילדה בשום אופן. מצד שני, אסור לי לשתוק מול זלזול מופגן בכללי בית הספר, אז מה אם כן אמורה להיות התגובה שלי?

ואין ספק שאת חייבת בכבודו ואני לא רוצה שתביני ממני לזלזל חלילה בכבודו עבורך, אבל בבית הספר יש כללים מסוימים שמי שכאן חייב בהם, תתקבל בהערכה וגם תיתן לילדה את ההבנה שאין כאן "עימות" בין המורה לאבא אם זה כלל מוצדק או לא, אלא הבנה פשוטה שזה הכלל של בית הספר וכתלמידה היא מחויבת לו.

ראשית, יישר כח על הפידבק, זו באמת המטרה, לעורר אודות חשיבות המצווה והחיוב המוחלט מדאורייתא והאחריות שיש גם למורות בחינוך תלמידות לכבוד הוריהן. שנית, אדרבה, הסיטואציה שאת מתארת היא הזדמנות מצוינת להבהיר לתלמידה הזאת ולכל הנוכחות באותה שיחה את ההיררכיה הנכונה בחייה. תגובה בסגנון "אבא שלך הוא הדמות הכי חשובה עבורך

כיצד מגיעים לראות את הטוב בהוריו?

מתוך שיעוריו של הרה"ג שמעון שפיצר שליט"א - נמסר ע"י מכון 'הבינוני'

מומי בני אדם והמדברים סרה על כל המי ומי. הלה הודה בפני שחייו קשים עליו מנשוא, אך אמר לי כשוחר צדק: אמור לי האמת! כמה אנשים ישרים ישנם בעולם? הלא רוב בני העולם הם אנשים גזלנים, רמאים ושקרנים, ואינם מתכוונים לשם שמים... אמרתי לו: יתכן שצדקת, נדבר על כך בפעם אחרת, אבל אתה נמצא על מסלול גרוע ודבוק אתה ברע.

זה מה שלימדנו שלמה המלך ע"ה: הידבק בטוב והרגל את עצמך לכסות על כל פשעים. וכשתרגיל עצמך בכך, לא תבוא לעולם בטענה כלפי בוראך. הלא כמה וכמה פעמים מתהלכים להם בני אדם מלאי טינה על הקב"ה. הם אמנם מצהירים שהם מאמינים שהכל לטובה, אבל תוך כדי הם שואלים מדוע לא הקל הקב"ה מעט מעמו את סאת הייסורים. **ידעו הללו שבכוחם להפוך את לבבם ולהתחיל לראות את הכל בבהירות נפלאה,** כי נר מצוה ותורה אור.

אם תכבד את אביך בלבך גם כאשר ישנם חלקים אצלו שמצערם אותך (וכמו למשל אם אביו נמצא בחסידות אחרת, ובפרט אם הוא נמצא בחציה האחר של אותה חסידות...), וזאת על-ידי שתתעלם מכל אותם דברים שלפי דעתך נחשבים כחסרונות גדולים אצלו, תגלה שאתה נכנס לעולם של אור ואז יידחה החושך שבלבך ותתחזק אמונתך ואף אם לפעמים עבודה קשה היא, יש לו לאדם לדעת שהיא לטובתו, כי על ידה יבוא לאור גדול, והרי מאמינים אנו שכל המצוות וביניהן מצות כיבוד אב ואם, ניתנו לנו לטובותינו, ולא כפי שסברו אומות העולם בתחילה שלכבוד עצמו דרש.

בשבוע שעבר עסקנו כאן בעניין החיוב של הבהן לראות תמיד את מעלות אביו ולהתעלם מכל חסרון שרואה בו. והרחבנו שכל תכלית מצות כיבוד אב ואם היא להתבטל על ידה להקב"ה, והנה ביטול לה' פירושו שהאדם יודע שאינו צריך להבין הכל, וככל שהוא רואה דברים שאינו מבינם, כך הוא מתרחק מן ההווה אמינא שהוא יכול לתת הסברים לכל מה שנעשה בעולם. והבאנו שמך נבין שעבודה זו קיימת גם לגבי כיבוד אב ואם, והיינו כי על האדם לדעת, שגם אותם חלקים שאינם נעימים לו ושגורמים לו למרירות, אין בהם כדי לגרע מן הכבוד שעליו לרחוש בלבו לאביו.

ועתה נרחיב בזאת, כיצד מגיעים לכך

וצריך להבין שעבודה זו של האדם, איננה עבודה המיועדת ביחס של הבהן לאביו בלבד, אלא גם ביחס של האיש לכל הנבראים. וכך אמר שלמה המלך בחכמתו: **אֱוֹלָם יְלִיץ אֶשֶׁם וְגִין יִשְׁרִים רָצוּן.** ופירש רבינו יונה? שהאויל יליץ דברי חובה כי יחפש מומי בני האדם ואשמתם ויתן בהם דופי ולא ידבר לעולם בשבח ודבר טוב הנמצא בהם. והמשל על זה, כי הזבובים לעולם באו ונחו כולם על מקומות הלכלוך...

"ובין ישרים רצון" - כי דרך הישרים לכסות על כל פשעים, ולשבח האדם כי נמצא בו דבר טוב. וזכרו במוסר כי אדם אחד וחכם עברו על הנבלה, אמר האדם: כמה מוסרחת נבלה זו, אמר החכם: כמה לבנות שיניה. שוחחתי פעם עם יהודי אחד שנתפס ברשתם של המבקרים

1. משלי י"ד ט' 2. שערי תשובה שער ג'

הלא כמה וכמה פעמים מתהלכים להם בני אדם מלאי טינה על הקב"ה. הם אמנם מצהירים שהם מאמינים שהכל לטובה, אבל תוך כדי הם שואלים מדוע לא הקל הקב"ה מעט מעמו את סאת הייסורים.

לעילוי נשמת
מנחם מנדל בן יהושע דב

לרפואה שלמה
אסתר בת רחל לאה
עמנואל בן טילא

לזרע של קיימא
בעילום שם

לזיווג
יעקב בן שושנה

להצלחה וס"ד
תהילה בת שרה

הורינו
הורים מקו הלב

יו"ל ע"י ארגון הורינו לחיזוק מצוות כיבוד אב ואם
בנשיאות מרן הגה"צ רבי אורי וייסבלום שליט"א ובהכוונת גדולי ישראל
ע"ר 580780617 | רח' יוסלה רוזנבלט 2 ירושלים.

תרומות יתקבלו בברכה. אפשרויות הנצחה בעלון ובכלל פעולות הארגון לע"נ הוריקם או יקיריכם ולזכות פרנסה והצלחה, זש"ק וזיווג - למען ייטב לך!

לקבלת גיליון הורינו השבועי במייל כתבו לנו **"צרפו אותי"** לכתובת המייל, וכן לפניית בנושאי תוכן, פתרון חידת 'רב הנסתר' ולפרסום סיפורים אישיים בנושאי כיבוד הורים: horeinuorg@gmail.com או בפקס: 077-6021640 | Zelle: dedications@horeinu.org